

eDNA opnemen in de Omgevingswet

Branchevereniging VENIN Isolerend Nederland roept overheid en politiek op eDNA op te nemen als erkende maatregel in de Omgevingswet. De positieve resultaten van verschillende recent uitgevoerde eDNA onderzoeken naar de aanwezigheid van vleermuizen in gebouwen, biedt kansen om de stagnerende verduurzaming weer vlot te trekken en tegelijkertijd structureel te werken aan soortenbescherming van gebouw-bewonende beschermde diersoorten.

eDNA cruciaal voor de energietransitie, energiearmoede en soortenbescherming

De isolatiesector staat zwaar onder druk en daarmee het tempo waarin bestaande gebouwen moeten worden verduurzaamd. Sinds 2024 is de totale uitvoeringscapaciteit van de isolatiesector door ontslagrondes en faillissementen met 40% afgenomen. Dit terwijl de sector in 2020 met factor 4 moest opschalen om de klimaatdoelstellingen van respectievelijk 2030 en 2050 te kunnen realiseren.

Het zijn vooral de huishoudens met een laag inkomen en een slecht geïsoleerde woning die hard geraakt worden door de gevolgen van de huidige stagnatie. De subsidies die voor deze kwetsbare doelgroep beschikbaar zijn gesteld, kunnen zeer beperkt worden ingezet omdat de huidige situatie het niet toelaat deze woningen versneld te isoleren.

In de afgelopen jaren is er weinig aandacht geweest voor gebouw-bewonende beschermde diersoorten zoals vleermuizen, gierzwaluwen en huismussen. Overheden, ecologen, gebouweigenaren en bedrijven moeten samenwerken om hier op pragmatische wijze verandering in te brengen.

Hoewel de problematiek rondom de beschermde diersoorten zich primair op de isolatiesector lijkt te richten, geldt dit voor de hele bouwsector die werkzaamheden uitvoert aan de schil van een gebouw; kozijnen, daken, dakkapellen, gevelrenovatie, zonnepanelen, warmtepompen et cetera.

De huidige kaders

Gebouweigenaren en isolatiebedrijven dienen rekening te houden met de aanwezigheid van beschermde diersoorten in een gebouw. Tot voor kort kon dit alleen door een jaarrond ecologisch onderzoek te laten uitvoeren waarmee de kosten voor isolatie minimaal werden verdrievoudigd. Voor een particuliere woningeigenaar staat € 6.000 voor een ecologisch onderzoek niet in verhouding tot de € 2000 voor spouwmuurisolatie.

De ontwikkelde SMP-methodiek waar binnen een periode van 2 jaar beschermde diersoorten door ecologen per regio in kaart worden gebracht, maakt ecologisch onderzoek per specifiek gebouw overbodig. Echter, tijdens het SMP-onderzoek mag slechts een beperkt aantal woningen volgens de NVI-methode (natuurvriendelijk isoleren) worden verduurzaamd en het feit dat er moet rekening worden gehouden met de natuurkalender en woningen voorafgaand aan het isoleren natuurvrij moeten worden gemaakt.

80% van Nederland heeft geen SMP en valt daarmee onder de Landelijke Aanpak Natuurvriendelijk Isoleren, dit betekent concreet dat in maximaal 3% van de woningen isolerende maatregelen mogen worden uitgevoerd. Door het tekort aan ecologen zal het nog zeker 7 jaar duren voordat gebouw-bewonende beschermde diersoorten middels een SMP door heel Nederland in kaart zijn gebracht.

De gevolgen van de huidige kaders

Een deel van de isolatiesector zal 2025 niet overleven wanneer er niet op korte termijn meer ruimte wordt geboden om woningen te kunnen isoleren. De verwachting is dat zonder een snel besluit, de capaciteit voor de particuliere woningmarkt met nog eens 80% af zal nemen.

95% van de doelgroep die met energiearmoede te maken heeft, mag binnen de huidige kaders de spouwmuur niet laten isoleren. Dit terwijl spouwmuurisolatie de hoogste besparing tegen de laagste investering genereert en veelal volledig door subsidie kan worden gefinancierd.

Het in kaart brengen van populaties van gebouw-bewonende beschermde diersoorten loopt door een chronisch tekort aan ecologen grote vertraging op. SMP-aanbestedingen van het grootste deel van de Nederlandse gemeenten blijven hierdoor onbeantwoord.

De kansen van eDNA

Met eDNA kan per gebouw worden gedetecteerd of er sporen van beschermde diersoorten worden aangetroffen. Gebouweigenaren die willen isoleren hoeven niet te wachten totdat het ecologisch (SMP) onderzoek in hun buurt is afgerond, tegen relatief lage kosten kan de eventuele aanwezigheid van beschermde diersoorten in het gebouw snel worden onderzocht.

Wanneer er geen sporen worden gevonden kan de woning zonder aanvullende maatregelen worden verduurzaamd, worden er wel sporen gevonden dan blijft de natuurkalender en de NVI-methode onverwijld van toepassing. Hierdoor kunnen in vergelijking met de huidige kaders veel meer woningen worden verduurzaamd zonder dat beschermde diersoorten hiervan hinder ondervinden.

Het toepassen van eDNA bij het detecteren van gebouw-bewonende beschermde diersoorten wordt door deskundigen als zeer kansrijk aangemerkt. De afgelopen periode zijn woningen die eerder met protocollair vleermuisonderzoek in kaart werden gebracht, ook met eDNA bemonstering onderzocht. Uit deze onderzoeken blijkt dat met eDNA substantieel meer sporen zijn gedetecteerd dan met het reguliere vleermuisonderzoek.

Breed inzetten van eDNA

VENIN Isolierend Nederland pleit voor het snel uitrollen van eDNA bij het verduurzamen van bestaande woningen. Om de verduurzaming weer vlot te trekken, de woningen van de Nederlanders die in energiearmoede leven versneld te isoleren, de populaties van gebouw bewonende beschermde diersoorten accurater in beeld te brengen en de isolatiesector overeind te houden, zal de capaciteit in eDNA bemonstering snel opgeschaald moeten worden. VENIN Isolierend Nederland begrijpt dat het breed toepassen van eDNA de nodige terughoudendheid bij ecologen zal opleveren.

Het is dan ook van groot belang dat eDNA bemonstering alleen mag worden toegepast door personen en of organisaties die een adequate training hebben gevolgd en een onafhankelijk examen met goed gevolg hebben afgelegd. VENIN Isolierend Nederland heeft de certificerende instanties Insula Certificatie en SKG IKOB opdracht gegeven, om in nauw overleg met eDNA deskundigen en ecologen, eDNA bemonstering onder certificatie te brengen. Deze BRL IC-200 staat in concept gereed om te worden uitgevoerd.

Snelle implementatie eDNA

VENIN Isolierend Nederland roept de minister op eDNA-bemonstering zo snel mogelijk te implementeren. Vooruitlopend op de uitkomsten van de vervolgonderzoeken, is het gedogen van eDNA-bemonstering een uitgelezen kans om de isolatiesector overeind te houden en de beschermde diersoorten beter te beschermen dan in de huidige situatie. De resultaten van de reeds uitgevoerde eDNA-onderzoeken zijn immers substantieel accurater dan het huidige vleermuisonderzoek. Dit betekent dat bij een tijdelijk gedoogbeleid de ecologische risico's te verwaarlozen zijn.

Certificatie koppelen aan subsidieregelingen

VENIN Isolierend Nederland is van mening dat de kosten die samenhangen met de (financiële) inspanningen met betrekking tot gebouw-bewonende beschermde diersoorten, de markt voor isolerende maatregelen niet onevenredig mag verstoren. Door zowel eDNA-bemonstering en Natuurvriendelijk Isoleren onder certificatie te brengen en voorwaardelijk te stellen binnen diverse subsidieregelingen, zal het creëren van een gelijk speelveld in de isolatiemarkt bevorderen.

Alle isolatiezeilen bijzetten

Gezien de zeer kwetsbare situatie die de afgelopen twee jaar is ontstaan binnen de gehele isolatieketen van producenten, leveranciers, certificerende instanties en uitvoerende bedrijven, nodigt VENIN Isolierend Nederland de minister uit, mee te denken hoe we gezamenlijk weer een gezonde markt voor isolerende maatregelen kunnen creëren. En daarmee de doelstellingen van het Klimaatakkoord weer enigszins in het zicht kunnen krijgen.

Tot slot

De reactie van VENIN Isolierend Nederland op de consultatie eDNA als erkende maatregel op te nemen in de Omgevingswet, heeft niets meer te maken met conventionele belangenbehartiging van een branche. Voor de isolatiesector is het vijf over twaalf; ontslagrondes, faillissementen, bedrijven die activa verkopen en terug leasen om zo geld vrij te maken om salarissen te kunnen betalen, bedrijven die leverancierskredieten hebben uitstaan bij leveranciers die vijf keer hoger zijn dan normaal, geven expliciet aan dat de isolatiesector langs de afgrond balanceert.

BIJLAGE

Borging kwaliteit eDNA-bemonstering

Training eDNA-bemonstering

Een training gebaseerd op de bemonsteringsprotocollen van de partijen (Datura en Unitura) die de eDNA onderzoeken hebben uitgevoerd, aangevuld met basale kennis van vleermuissoorten, verblijven en sporen.

Examen eDNA-bemonstering

Een onafhankelijk online examen opgesteld door eDNA deskundigen en ecologen gebaseerd op het curriculum van de training eDNA-bemonstering. Het is van belang dat een examinandus het examen alleen kan afleggen zonder tussenkomst van derden.

BRL IC-200 eDNA-bemonstering

Een Beoordelingsrichtlijn gebaseerd op de bemonsteringsprotocollen van de partijen (Datura en Unitura) die de eDNA onderzoeken hebben uitgevoerd, aangevuld met basale kennis van vleermuissoorten, verblijven en sporen. Daarnaast zal de BRL worden aangevuld met specifieke informatie die voorwaardelijk zijn gesteld voor een beoordelingsrichtlijn.

De certificerende instanties Insula Certificatie en SKG IKOB zullen certificaathouders steekproefsgewijs controleren op het juist bemonsteren van gebouwen. Enerzijds door onaangekondigde controles op locatie, anderzijds door controle bemonstering uit te voeren op reeds door certificaathouders bemonsterde locaties.

Binnen de voorgenomen opzet is het van belang dat alle belanghebbenden verbetering c.q. verbreding kunnen aanbrengen. Het College van Deskundigen biedt ruimte voor bijvoorbeeld Bevoegd Gezag en ecologen om hierin te participeren.

Bewijs van activiteit

Personen en of organisaties die de training hebben gevolgd, het examen met goed gevolg hebben afgelegd en daarmee gecertificeerd zijn, dienen periodiek aan te tonen dat zij actief bemonsteren conform de BRL IC-200. Allen personen en of organisaties die actief bemonsteren zijn in staat hun certificering te behouden.

Resultaten eDNA-bemonstering

Alle resultaten van eDNA-bemonstering die onder certificatie plaatsvinden, worden in een centrale database opgeslagen. De database is toegankelijk voor belanghebbenden zoals Bevoegd Gezag, gemeenten en ecologen die voor deze overheden werken.

Samenwerking belanghebbenden

Het toepassen van een relatief nieuwe technologie zal ongetwijfeld leiden tot voortschrijdende inzichten met betrekking tot het detecteren van gebouw-bewonende beschermde diersoorten. Bovenstaande dient dan ook worden gezien als een dynamische set onderdelen die bij consensus aangepast zal worden.